

Standpunt Duurzaamheidsbeleid

Studenten maken zich zorgen om het duurzaamheidsbeleid aan de Universiteit Gent. Meer dan 1300 studenten¹ ondertekenden de [open brief van het CDO](#) (Centrum voor Duurzame Ontwikkeling) waarin deze zorgen werden geuit. Op de Raad van Bestuur van 28 maart 2023 werd de vraag gesteld waar het beleid inzake duurzaamheid (in de brede betekenis) moet worden voorbereid en uitgevoerd. De Gentse Studentenraad heeft in een werkgroep nagedacht over hoe wij dat duurzaamheidsbeleid aan UGent zien.

In dit document stellen wij onze visie op het duurzaamheidsbeleid voor en hoe de universiteit dat zo optimaal mogelijk kan uitwerken. Gezien de huidige besparingscontext is het niet vanzelfsprekend om ambitieuze doelen te stellen om de universiteit naar een hoger niveau te tillen. Dit betekent echter niet dat aandacht voor duurzaamheid en andere beleidsthema's afgezwakt kunnen worden. In dit standpunt beschrijven we de belangrijkste kerntaken van de verschillende organen. Deze ambities moeten, ongeacht besparingen, op hetzelfde niveau blijven. Als de universiteit duurzaamheid als kernwaarde nog steeds hoog in het vaandel draagt, is het ook belangrijk om deze belofte effectief waar te maken. Duurzaamheid is een verantwoordelijkheid en engagement van de volledige instelling en niet één departement, dienst of coördinator. Het is belangrijk dat duurzaamheid aan onze universiteit een duidelijke plaats krijgt en aanspreekpunt heeft.

Het combineren van top-down en bottom-up beleid is essentieel voor het maken van moeilijke keuzes en het transparant en participatief uitvoeren van dit beleid. Het is dan ook belangrijk op te merken dat de actoren die hieronder worden genoemd niet los van elkaar kunnen optreden en dat ze daarom niet volgens belang of voorkeur gerangschikt staan.

¹ Geraadpleegd op 05/05/2023

Beleidspunten:

We starten dit standpunt met de opsomming van de beleidspunten waar we aandacht voor vragen. Deze beleidspunten worden in het standpunt verder toegelicht.

1. Wij vragen een combinatie van top-down en bottom-up beleid, wat ons essentieel lijkt voor het maken van moeilijke keuzes en het transparant en participatief uitvoeren van dit beleid.
2. Wij vragen samenwerking tussen experts en betrokken actoren in werkgroepen om een integratieve aanpak van beleid en engagement te garanderen.
3. Wij vragen dat de Raad van Bestuur diens verantwoordelijkheid op zich neemt om duurzaamheid te integreren in de strategische visie van de universiteit en om dit beleid te communiceren naar alle belanghebbenden.
4. Wij vragen een personeelslid met een takenpakket dat zich toespitst op duurzaamheid, als coördinator van dit beleid.
5. Wij vragen dat elke faculteit duurzaamheidsbeleid voert op een manier die past bij hun karakter, maar dit laat verrijken door good practices van andere faculteiten.
6. Wij vragen interfacultair en transdisciplinair overleg, samen met de verschillende commissies, in een lerend netwerk waarbij het mogelijk is om een breder beeld over duurzaamheid aan de UGent te vormen en nieuwe denkpijlers te bewandelen.
7. Wij vragen ondersteuning bij de implementatie van duurzame ideeën en projecten, waarbij een vrijwillige student kan rekenen op ondersteuning van een personeelslid.
8. Wij vragen duurzaam onderwijs en ondersteuning bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden met betrekking tot duurzaamheid.
9. We hopen dat onderzoekers bereid zijn om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken en mee te werken aan dit duurzaam beleid.

Een pagina geschiedenis

Om te weten waar we naartoe willen is het interessant om eerst te kijken waar we vandaan komen. Zo heeft het duurzaamheidsbeleid aan de universiteit zich over de jaren heen ontwikkeld tot de huidige structuur en betrokkenheid van actoren. Er ging pas meer aandacht naar het ruimere duurzaamheidsverhaal en klimaatverandering met o.a. de film 'An inconvenient truth', de acties '[Dance for the climate](#)', '[Sing for the climate](#)' en '[Tipping Point, weerwerk aan de UGent](#)' in aanloop van klimaattoppen, jaarlijkse energie- en mobiliteitscampagnes, ... Daarnaast waren er ook acties specifiek gericht op studenten zoals het '[Serieus Kantoor van de Getikte Meninge](#)n' waar gevraagd werd aan studenten tijdens enkele opeenvolgende Student Kick-Offs hoe een duurzame universiteit er voor hen uitziet.

In 2010 werd de studentenorganisatie 'UGent 10:10' opgericht, met als doel de koolstofuitstoot met tien procent te verminderen in tien jaar tijd. Later werd dit D'URGENT, een studentenvereniging met een eigen duurzaamheidsagenda. In 2012 werd [Transitie UGent](#) opgericht, een denktank bestaande uit geëngageerde personeelsleden, studenten, experts en beleidsmakers die op een constructieve manier druk willen uitoefenen op het beleid. Vele voorgestelde ideeën werden opgepikt en omgezet in concrete acties en proefprojecten (zie [dit overzicht](#)).

Naast deze bottom-up werking, is een top-down engagement nodig. Dit kwam er in 2013, met de goedkeuring van de duurzaamheidsvisie door de Raad van Bestuur. De Universiteit Gent engageerde zich om een toonaangevende kennisinstelling te worden voor een ecologisch, sociaal en economisch duurzame toekomst, binnen een lokale en mondiale context en wilde dit bereiken door het creëren van een draagvlak voor duurzame ontwikkeling, het integreren van duurzaamheid in het onderwijs en onderzoek en het implementeren van duurzaamheid in de bedrijfsvoering en organisatie.

Duurzaamheid werd bovendien als strategische beleidskeuze van UGent naar voren geschoven, er kwamen extra werkingsmiddelen en extra ondersteuning (1 FTE). Deze werden besteed voor de uitbouw van een Green Office die vanaf dat moment het centrale aanspreekpunt vormde om een groot netwerk van mensen te verbinden die zich inzetten rond duurzaamheid. Ook het beleidskader op vlak van duurzaamheid werd verder uitgebouwd en afgestemd op de steeds urgenter geworden klimaatproblematiek. In 2020 erkende de Raad van Bestuur, n.a.v. een wijdverspreide petitie met de vraag om de klimaatnoodtoestand uit te roepen, de hoogdringendheid van de klimaatproblematiek en engageerde zich om alle relevante beleidsdomeinen te aligneren met de klimaatdoelstellingen en dit concreet te maken d.m.v. specifieke doelstellingen voor 2030. Dit geheel vormt het [klimaatplan](#) van de UGent. De voortgang van de actieplannen, en vooral het effect van de genomen maatregelen in relatie tot de vooropgestelde doelstellingen, worden jaarlijks opgevolgd door de Raad van Bestuur, zodat acties kunnen bijgestuurd worden waar nodig. Het Klimaatplan behandelt 3 grote aspecten: klimaatmitigatie (CO₂-reductie), klimaatadaptatie en circulaire economie.

Rol van verschillende instanties

In onderstaande paragrafen lichten we de volgens ons onmisbare bijdragen van verschillende instanties aan het duurzaamheidsbeleid aan de Universiteit Gent toe. Het is belangrijk op te merken dat deze niet los van elkaar kunnen optreden en dat ze daarom niet volgens belang of voorkeur gerangschikt staan.

Centraal beleid

Centrale Commissies

Momenteel beschikt de UGent over twee centrale commissies die zich inzetten voor duurzaamheid: de commissie duurzaamheidsbeleid en de commissie duurzaam onderwijs.

Vanuit de Gentse Studentenraad zien we hun rol als een centraal en participatief overlegplatform dat verantwoordelijk is voor het afstemmen van KPI's (Key Performance Indicators). Hierdoor kunnen inspanningen vanop verschillende niveaus gemeten en verbeterd worden.

Ze geven advies voor het opstellen van een abstract beleidskader en het bewaken van de grenzen waarbinnen bepaalde beslissingen worden genomen. Dit werd in het verleden bijvoorbeeld reeds gedaan in de vorm van het Klimaatplan. Daarnaast geeft de commissie duurzaamheidsbeleid ook advies over globale maatregelen en voegt ze de daad bij het woord om duurzaamheid universiteitsbreed te bevorderen.

De commissie duurzaamheid coördineert verschillende aspecten van het duurzaamheidsbeleid en zorgt voor uniformiteit tussen faculteiten. Om die reden werd de commissie recent uitgebreid met de voorzitters van de facultaire milieu- en duurzaamheidscommissies. De samenwerking tussen experts en betrokken actoren in werkgroepen is voor ons noodzakelijk om een integratieve aanpak van beleid en engagement te garanderen.

Universiteitsbestuur

De commissies doen heel wat voorbereidend werk voor het beleid en faciliteren overleg. Het is de taak van het universiteitsbestuur om duurzaamheid te bevorderen aan de universiteit. De Raad van Bestuur moet de verantwoordelijkheid op zich nemen om duurzaamheid te integreren in de strategische visie van de universiteit en om dit beleid te communiceren naar alle belanghebbenden genomen wordt. Het Bestuurscollege is verantwoordelijk voor de operationele vertaalslag van deze strategische visie. Dit gebeurt samen met de directeuren, die verantwoordelijk zijn voor een groot deel van (het faciliteren van) de uitvoering. De concrete uitwerking hiervan kan verlopen binnen de schoot van de commissie duurzaamheidsbeleid.

Door de afschaffing van de UBK's is er momenteel enkel de milieucoördinator die duurzaamheid opvolgt, gecombineerd met andere taken. Het lijkt ons opportuun om

structureel een personeelslid te voorzien met een takenpakket dat zich toespitst op duurzaamheid. Dit vastbenoemd personeelslid werkt hiervoor samen met bovengenoemde en nog volgende instanties. Dit is best een verbindend en ondersteunend personeelslid dat het overzicht bewaart.

Kortom, de rol van het centraal bestuur is cruciaal bij het voeren van een holistisch duurzaamheidsbeleid. Door middel van een participatief overlegplatform, het opstellen van een beleidskader, coördinatie van verschillende aspecten van het beleid en het integreren van duurzaamheid in de strategische visie van de universiteit en de operationalisatie hiervan, kunnen zij de nodige stappen zetten om duurzaamheid te bevorderen.

Facultaire beleid

De Facultaire duurzaamheidsCommissie vormt het georganiseerd facultair overlegplatform dat verantwoordelijk is voor het bevorderen van duurzaamheid binnen de faculteit. De commissie richt zich op de implementatie van duurzaamheid in zowel onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening als logistieke processen. Ze hebben als doel concrete acties uit te werken om de duurzaamheidsdoelstellingen van de faculteit en de universiteit te behalen.

Duurzaamheid verweven binnen het gevoerde facultaire beleid, zien we enerzijds weggelegd voor de facultaire duurzaamheidscommissies, anderzijds raden we de decanen aan om duurzaamheid op elke faculteitsraad te agenderen als agendapunt.

Om ervoor te zorgen dat alle spelers met correcte en volledige kennis aan tafel het debat kunnen voeren, is voldoende begeleiding nodig bij het ontwikkelen van duurzaamheidskennis en -vaardigheden. Een samenwerking met de Green Office, de centrale commissies en de Facultaire Studentenraad (FSR) lijkt ons een opportuniteit om deze commissie te versterken. Deze commissie kan ook het centraal beleid bijstaan voor het zoeken van eigen experts aan de faculteit en mogelijkheden voor living labs onderzoeken.

Het is belangrijk dat elke faculteit duurzaamheidsbeleid voert op een manier die past bij haar eigen karakter. Anderzijds kan het soms verrijkend zijn om bij anderen inspiratie op te doen en *good practices* over te nemen. Daarom lijkt het een goed idee dat er een lerend netwerk gefaciliteerd wordt op een georganiseerd overlegplatform zoals Transitie UGent en de Green Office. Tevens kan betrokkenheid van die laatste partijen binnen de de facultaire commissie zelf ook helpen om de wensen van de faculteit af te stemmen met de beleidsplannen van de UGent en de gangbare *good practices* rond duurzaamheid. Waar nodig kunnen zij de facultaire commissies ook wapenen met duurzaamheidskennis en -vaardigheden.

Transitie UGent

Transitie UGent is de duurzaamheidsdenktank aan onze universiteit die bestaat uit geëngageerde personeelsleden, studenten, experts en beleidsmakers die op een constructieve manier druk wilden uitoefenen op het beleid. Dit is een open vernieuwingsnetwerk, waarin nieuwe acties en suggesties aangebracht worden, moeilijke kwesties bespreekbaar worden gemaakt en waar mensen zich nauw betrokken kunnen voelen bij het duurzaamheidsbeleid van de UGent. Dit gebeurt meestal door aan de hand van thematafels input voor de duurzaamheidsagenda te verzamelen, om de verschillende blikken op en het draagvlak voor deze thema's zoals duurzaam reisbeleid, energie en onderwijs te verbinden. Afhankelijk van de bijeenkomst wordt er achteraf een memorandum geschreven of wordt de input direct meegenomen naar de transitieplannen of projecten.

Het dynamische karakter van Transitie UGent zorgt ervoor dat dit het uitgelezen platform is om te communiceren over projecten, gaande van kleine proefprojecten en studies tot concrete maatregelen. Het vormt een informeel netwerk aan geïnteresseerde peers die op regelmatige tijdstippen bijeen komen en zo elkaar inspireren.

Onderzoeksgroepen

Er zijn aan onze universiteit veel onderzoeksgroepen die zich over duurzaamheidsvraagstukken buigen. Het samenbrengen van deze onderzoeksgroepen kan een enorme meerwaarde zijn voor de interdisciplinaire blik op duurzaamheidsbeleid. Bij wijze van voorbeeld lichten we twee groepen toe.

Centrum voor Duurzaam Ontwikkeling

CDO, het Centrum voor Duurzaam Onderzoek is een onderzoeksgroep aan de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen die specifiek onderzoek doet naar duurzame transities. Hoewel zij hier vaak kijken naar de politieke kant, kan dit onderzoek ook zeer interessant zijn voor de werking van UGent. Verder spelen zij een grote rol in maatschappelijke dienstverlening.

Het CDO heeft ook een rol in het onderwijs, zo verzorgen ze twee opleidingsonderdelen aan de UGent. Kenmerkend voor het onderwijs van het CDO is de actieve inbreng van studenten in de lessen en groepswork en de inter-/transdisciplinaire benadering die studenten stimuleert om duurzaamheidskwesties vanuit verschillende perspectieven te bestuderen. Tot voor kort verzorgden zij ook het universiteitsbrede keuzevak 'Duurzaamheidsdenken' met studenten uit verschillende studierichtingen.

De stadsacademie

De Stadsacademie is een samenwerkingsverband tussen de Universiteit Gent, de stad Gent en andere maatschappelijke actoren om complexe Gentse duurzaamheidskwesties te onderzoeken. De sessies van de Stadsacademie worden gebruikt om urgente kwesties te

bespreken en om gemeenschappelijke probleemstellingen te definiëren die door studenten in masterproefateliers kan worden onderzocht vaak aan de hand van living labs.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door bachelor- en masterproefstudenten in samenwerking met academische en niet-academische partners. Het doel is om een collectief leerproces te creëren en het maatschappelijk debat te versterken. Naast de masterproefateliers organiseren ze regelmatig andere activiteiten, zoals seminaries en workshops, en bieden ze relevante opleidingsonderdelen aan.

Green Office

De Green Office is momenteel een cruciale speler in het duurzaamheidsbeleid aan onze universiteit. Als centrale trekker van het duurzaamheidsbeleid neemt ze verschillende functies op zich, waaronder een ondersteunende, experimenterende en inspirerende rol voor iedereen aan onze universiteit. Daarnaast fungeert ze als informatieve en collaboratieve hub, waarbij ze samenwerkt met verschillende actoren zoals personeel, studenten, alumni en organisaties en zo haar kennis, expertise en netwerk deelt.

Het verbinden van alle actoren die werken rond duurzaamheid, versterkt het interdisciplinair karakter van duurzaamheidsoplossingen. Projecten en geïnteresseerden kunnen elkaar vinden in de GreenHub, zoals tijdens het stilaan goed ingeburgerde Making Tomorrow. De Green Office fungeert momenteel ook als façade voor het duurzaamheidsbeleid en beheert de mailbox van duurzaam@ugent.be. Dit geeft duurzaamheid aan de UGent een concreet en benaderbaar aanspreekpunt, los van de anders als rigide en complex gepercipieerde beleidsstructuur.

De Green Office legt tevens linken met externe organisaties en start proactief projecten op die aansluiten bij de beleidsplannen of de implementatie hiervan versterken. Zo worden veel van de ideeën afkomstig van Transitie UGent uitgewerkt door de Green Office en haar vrijwilligers.

Er zijn zes belangrijke principes bij het huidige Green Office model. Het bestaat uit studenten en personeel die als doel hebben om duurzaamheid te stimuleren in de betrokken hoger onderwijsinstelling. Ze ontvangen ook middelen om deze doelstelling te bereiken en zijn geïntegreerd in de organisatorische structuur van de instelling. Bovendien werkt de Green Office nauw samen met interne en externe actoren om duurzaamheid op een effectieve manier te bevorderen. De studenten worden bijgestaan door een coach die zorgt voor continuïteit en kan inschatten welke projecten kunnen aansluiten op het beleid. Dit principe is van groot belang, zodat studenten en andere participatoren de nodige vrijheid krijgen om te experimenteren in een veilige omgeving en met voldoende ondersteuning.

Momenteel zijn er ook nog heel wat andere actoren betrokken om samen tot een goed duurzaamheidsbeleid te komen, zo overleggen de bovengenoemde Stadsacademie en CDO in de schoot van de Green Office. Dit overleg kan nog versterkt worden door het betrekken van studentenvertegenwoordigers (stuvers) en de duurzaamheidscommissies per faculteit. Het zou interessant zijn om een overleg te regelen met al deze commissies, zodat zij op de

hoogte zijn van elkaars projecten. Zo kan de Green Office ondersteuning bieden door iedereen op de hoogte te houden van het huidige beleid en wat op de planning staat enerzijds, en vrijwilligers te ronselen anderzijds.

Studentenraden

Stuvers zouden als eerste prioriteit hun studies moeten hebben, maar nemen daarnaast de rol in het vertegenwoordigen van de studentenbelangen als onbetaalde vrijwilligers op. Hoewel duurzaamheid van belang is voor studenten², kan er niet van stuvers verwacht worden dat zij het duurzaamheidsbeleid van de UGent alleen zouden moeten dragen en opstellen. Wel is het belangrijk dat zij hierbij betrokken blijven.

Facultaire Studentenraden

De Facultaire Studentenraden (FSR's) vertegenwoordigen de studenten op facultair niveau en zijn essentieel voor de belangenbehartiging van de studenten. De hoofdtaak van de FSR's kan als tweeledig worden gezien: enerzijds het coördineren van de stuvers in de verschillende raden en commissies, anderzijds contact houden met de algemene studentenpopulatie. Hierdoor zijn de FSR's een onmisbare speler om ervoor te zorgen dat ideeën en voorstellen van studenten op de juiste plek besproken worden en vervolgens ook effectief uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast kunnen de FSR's ook een sensibiliserende of ondersteunende rol aannemen, door bijvoorbeeld studenteninitiatieven te ondersteunen en promoten.

Gentse Studentenraad

De Gentse Studentenraad vertegenwoordigt de stem van alle UGent-studenten op centraal beleidsniveau, en coördineert de vertegenwoordiging op andere niveaus. Hij heeft als taak om de belangen van de studenten te vertegenwoordigen en om als coördinator op te treden voor de verschillende FSR's (Facultaire Studentenraden) en centrale stuvers.

Met het inrichten van een Bestuurder Duurzaamheid hopen we allereerst onze eigen werking verder te verduurzamen alsook de opvolging van duurzaamheid te verbeteren over de verschillende beleidsdomeinen heen, zoals onderwijs en sociale voorzieningen. Deze bestuurder zal de uitgeroepen klimaat noodtoestand bewaken in de werking van de Gentse Studentenraad zodat dit zich in meer vertaalt dan louter symboliek. Er zal gekeken worden naar het nemen van inclusieve duurzame keuzes, alsook een betere doorstroom en continuïteit door de jaren heen.

Duurzame verenigingen

Ook verenigingen spelen een rol in het duurzaamheidsverhaal. Naast de integratie van duurzaamheid in hun eigen eigen werking, vaak via een milieu-, duurzaamheids- of

² Bleys, B., Vandenplas, E., Moerman, E., Lootens, F., Van Gijssel, L., Block, T., ... Van Hoyweghen, N. (2021). Studenten over en voor duurzaamheid in hun opleiding : resultaten van een universiteitsbrede studentenbevraging. Gent: Universiteit Gent. Via <http://hdl.handle.net/1854/LU-8741674>

ontwikkelings-praesidiumfunctie, maar ook door het promoten en uitwerken van duurzame projecten en het vergroten van het duurzaamheidsbewustzijn bij studenten.

Ook projectverenigingen kunnen interessant zijn voor afgebakende projecten, zoals bijvoorbeeld StuJardin die momenteel de studentenmoestuinen beheert. Deze projectverenigingen kunnen eventueel ondersteund worden door zowel de Gentse Studentenraad, als de Green Office.

Slot

Het duurzaamheidsbeleid aan de Universiteit Gent vereist een geïntegreerde aanpak van verschillende actoren. De centrale bestuurs- en overlegorganen zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het centrale duurzaamheidsbeleid. De facultaire commissies spelen een belangrijke rol in het aanpassen van het centrale beleid aan de specifieke behoeften en uitdagingen van elke faculteit. Andere instanties zoals Transitie UGent, het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, de Stadsacademie en de Green Office fungeren als belangrijke onderzoeks- en verbindingsorganen die draagkracht opbouwen voor het duurzaamheidsbeleid door mensen met elkaar te verbinden en projecten al dan niet vrijwillig uit te werken. De facultaire studentenraden en de Gentse Studentenraad vertegenwoordigen de belangen van de studenten en kunnen dus ook een belangrijke rol spelen in het creëren van draagvlak voor het duurzaamheidsbeleid. Ten slotte kunnen duurzame verenigingen en projecten ook een rol spelen door concrete acties te ondernemen en zo bij te dragen aan de verwezenlijking van de duurzaamheidsdoelstellingen. Een geïntegreerde aanpak waarbij de verschillende actoren samenwerken, kan de UGent helpen om haar ambities op het gebied van duurzaamheid waar te maken en zo een voorbeeld te stellen voor andere universiteiten.